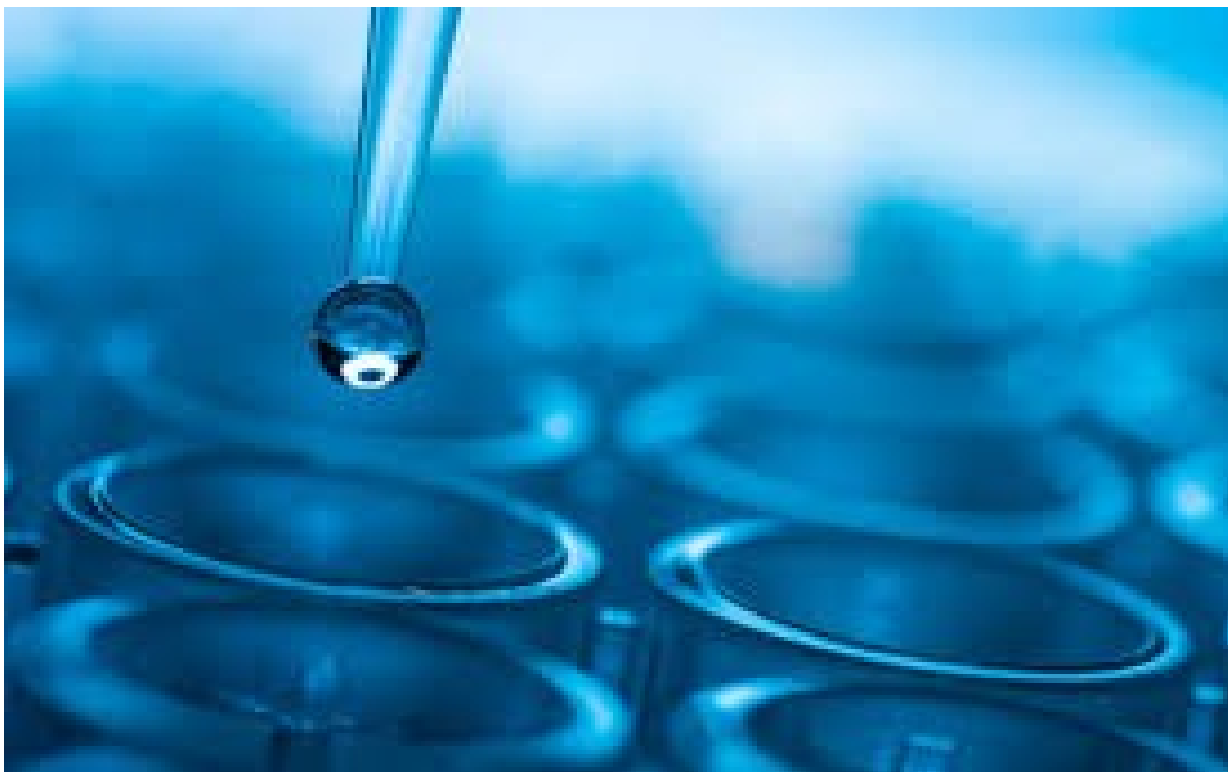

מדע בשירות ההשמדה
מתוך "שואה ומלחמה"
מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ
eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

מדע בשירות ההשמדה: איך היטלר שאל רעיונות מגדולי המדענים של זמנו

השמדת היהודים לא הייתה יכולה להתחיל בלי מלחמה כללית, שהסירה את העכבות וקילפה את ציפוי האנושיות • זה קרה 25 שנה לפני השואה, במלחמת האזרחים הרוסית • היטלר שלל את הפוגרומים. הוא תיאר את שאלת היהודים כ"עניין של בריאות הציבור", הדורש טיפול תעשייתי

יואב קרני

פוגרומים ומעשי רצח נגד יהודים היו לחם חוקה של אירופה עוד מימי הביניים. כמובן, העולם העתיק חווה טבח המוני של יהודים עוד במאה הראשונה. אבל מעשי הרצח של הזמן ההוא היו קשורים בעיקר בשכנות רעה. הנופך התיאולוגי הצטרף אל רדיפת היהודים רק בעיצומו של העידן הנוצרי, ולימים נוסף לו גם הנופך האידיאולוגי והמדעי.

רצח המוני של יהודים נעשה בן לוויה של מלחמות ושל מהפכות. ערפל הקרב, או ההכנות לקרב, סיפקו רקע נוח, ופטרו את הרוצחים מהגבלות ומעכבות. החל מן המאה ה-17, אוקראינה הפכה לשדה הקטל העיקרי של היהודים. הם חזרו ונשחטו בהמוניהם, מאה אחר מאה.

מלחמת האזרחים הרוסית (1918-1921) העניקה בפעם הראשונה הזדמנות להשמדה מאורגנת של יהודים. המשמידים היו צבאות נודדים של ימין ושל שמאל, של מלוכנים ושל רפובליקאים, של אנרכיסטים ושל ניהיליסטים. בפעם הראשונה, ההשמדה לא הייתה ספונטנית. באחד המקרים ניתן לה אפילו תוקף של מצע מפלגתי, ולמרבה החלחלה המפלגה האמורה לא הייתה בעלת אופי נאצי. היא יצאה מחלציו של הליברליזם הרוסי, והיו בה אפילו יהודים.

מה אם כן קרה? התפרקות כללית קרתה. העולם שמסביב חישב להתמוטט. פטריוטים רוסיים גמרו אומר להציל את המולדת ויהי מה. הצבאות שלחמו בשמם ומטעמם שחטו יהודים בריש גלי. המפלגה סירבה להורות להם להפסיק. והם המשיכו, כמעט עד הרגע האחרון של התנגדותם לקומוניסטים.

'הלבנים' המובסים גלו לחלקים אחרים של אירופה ולאמריקה. גרמניה הייתה מחוז חפצם של רבים. הם נשאו לשם את שנאתם הרצחנית ליהודים. אנחנו יודעים שסוכנים של 'הלבנים' התוודעו להיטלר במינכן בתחילת שנות ה-20. היתכן שמהם הוא שאל את 'הפתרון הסופי'? היסטוריונים מתייחסים אל התיאוריה הזו בספק, אפילו בביטול. אבל סביר שאנטישמים העניקו השראה אלה לאלה.

"אנחנו נבריא לאחר שנחסל את היהודי"

מתי גמלה ההחלטה במוחו של היטלר להעמיד את השמדתם הפיזית של היהודים במרכז מצעו? אין לנו כמובן ידיעה ודאית, מחוץ לזה שהוא הקדים לתאר את השאלה היהודית כ"עניין של בריאות הציבור". הוא אגב שלל פוגרומים, שהיו שקולים בעיניו כנגד טיפול קמעונאי בבעיה שחייבה טיפול תעשייתי.

באחת מ'שיחות השולחן' שלו הוא הוא השווה את עצמו עם רוברט קוך, המדען הגרמני שהיה ממייסדי הבקטריוLOGיה, וגילה את גורמי השחפת, הכולרה והגחלת. "הוא גילה את החיידקים, והוביל את מדע הרפואה אל נתיבים חדשים", אמר היטלר למסובים. "אני גיליתי שהיהודים

הם החיידק והגורם של כל ריקבון חברתי", הוא אמר. "אין ספור מחלות נובעות מחיידק אחד ויחיד: היהודי! אנחנו נבריא לאחר שנחסלו".

התאריך המופיע על מונולוג החיידק מעורר חלחלה מיוחדת: 19 ביולי 1941, חודש ופחות לאחר פלישת היטלר לברית המועצות. בימים ההם התחילה 'שואת הקליעים', זו שבה הועמדו בערך מיליון וחצי יהודים ליד שוחות, ונורו למוות, במשך שנתיים, באוקראינה, בבלארוס של ימינו ובמדינות הבלטיות. היטלר חזר על מוטיב החיידק חודש ופחות לאחר ועידת ואנזה, שבה עובדו פרטי הפתרון הסופי של השאלה היהודית, בינואר 1942.

בשליש הראשון של המאה ה-20, עצם הניסיון לטפל בבעיות חברתיות באמצעים רפואיים לא היה מנופול של פשיסטים. 'השבחה ביולוגית' של המין האנושי ('איגניקה') הייתה גם נחלתם של דמוקרטים, של ליברלים ואפילו של אנשי שמאל. היא נידונה ברצינות בממשלות, בבתי חולים ובאקדמיה. מטאפורות רפואיות היו שזורות בוויכוח הפוליטי. איתמר בן אב"י סיפר בזכרונותיו על שיחה עם ז'בוטינסקי, כנראה ב-1928. ראש בית"ר אמר לו, "הבעיה הערבית היא, לדעתי, מחלה בבשרנו, וצריך שנתייחס אליה בדרך רפואית - הרחקת המחלה". למה התכוון ז'בוטינסקי? בוודאי לא להשמדה. הוא הרי האיש שכתב באותה השנה את השיר 'שמאל הירדן', שבו הופיעו השורות "שם ירווה לו משפע, מעושר/ בן ערב, בן נצרת ובני!".

ז'בוטינסקי היה ליברל והומניסט, וינק מטרקליני התרבות האירופית. אבל עצם השימוש שהוא עשה בלשון הרפואית הדוחה הזו לתיאור של ציבור אתני מזכירה לנו מה מושחתת הייתה הרטוריקה הפוליטית באירופה.

נאציזם, פשיזם ואנטישמיות

הלאומנות המודרנית עיבדה לצרכים פוליטיים את תורת האבולוציה של דרווין, בייחוד את רעיון הבררה הטבעית, המנחילה כביכול שליטה לחזקים והכחדה לחלשים. כיוצא בזה, המדע הממשי של רוברט קוך הנ"ל העניק כלים לא-מכוונים ללאומנות הגרמנית. "אני קוך!", הכריז היטלר כאשר גייסותיו דהרו מזרחה, והוא גמר אומר להרוס את 'החיידקים', היהודי וגם הסלאבי.

לפנינו עדויות ברורות, שהאובססיה הביולוגית של היטלר הייתה רבת שנים. אבל היא לא הבשילה אלא לאחר שהתחיל הפרק המופקר ביותר בתולדות הרפתקאותיו. ב־1941 הוא השיל את כל העכבות, והתכחש לכל חוקי המלחמה. מכאן ואילך היה ברור בהחלט, כי הוא מוכן ומזומן להתחיל לממש את הפנטזיות של צעירותו.

בלי מלחמה כללית לא הייתה שואה. רק קריסת העולם איפשרה אותה. לא הספיקה פתיחת 'שערי הגיהנום'. היה צורך לעבור בהם, ולהתבונן פנימה כדי לתכנן את תעשיית ההשמדה.

איך היינו בוחנים את היטלר אילו השיגה אותו יד המתנקש בנובמבר 1939, כאשר פצצה רבת עוצמה הונחה מתחת לבמה שעליה נאם במינכן, אבל התפוצצה רק לאחר שעזב? ובכן, הנאציזם היה נאציזם גם בלי הפתרון הסופי של השאלה היהודית. הוא היה כזה עוד לפני 1941, ולפני 1939. הוא לקה בכל המומים שאנחנו מייחסים לו עוד לפני שנפתחה ההשמדה.

האם אפשר להעלות על הדעת נאציזם לא־אנטישמי? לא. אנטישמיות קיצונית הייתה הכרחית לחלוטין להגדרה העצמית של הנאציזם.

הפשיזם האיטלקי, לעומת זאת, לא היה אנטישמי ב־15 השנה הראשונות של שלטונו. למען האמת היו בו אפילו מרכיבים פילושמיים. הרב הראשי של יהודי איטליה נשא כרטיס חבר של המפלגה הפשיסטית. יהודים תרמו למפלגה ותמכו בה בפומבי. מוסוליני אימץ חקיקה אנטישמית רק ערב המלחמה, כדי לרצות את היטלר. גם כך, איטליה הפשיסטית לא גירשה יהודים למחנות השמדה.

אבל איטליה הפשיסטית הייתה מקור השראה מרכזי של היטלר. הא למד ממנה איך להגיע לשלטון ולהחזיק בו. לשון אחר: פשיזם בלי אנטישמיות הוא שסלל את דרכו של פשיזם עם אנטישמיות אל השלטון ואל רצח העם. ממילא, פשיזם הוא האויב.

לפנים, זה היה מובן מאליו. נראה שזה פחות מובן מאליו כאשר אחדים שוחרים את חברתם הפוליטית של אנשים, היונקים לפחות חלק מהשראתם מן הפשיזם האירופי. דו־קיום עם פשיזם היה תעתוע דמיון לפני 90 שנה. התעתוע מוסיף לתעתע.